Examen VMBO-BB

2008

tijdvak 1
donderdag 22 mei
9.00 - 10.30 uur

Nederlands CSE BB

Bij dit examen hoort een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak de opdracht in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 32 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 45 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

800013-1-711o

Tekst 1

De hele wereld in beeld

(1) Internetbedrijf Google is een van de grootste bedrijven ter wereld. Groot geworden dankzij de zoekmachine (wie heeft er nou nog nooit 'gegoogled'?), heeft het bedrijf in razend tempo andere toepassingen voor de computer ontwikkeld. Een bekend voorbeeld daarvan is het programma Google Earth. Met behulp van satelliet- en luchtfoto's kun je sinds juni 2005 vanachter je computer over de wereld vliegen en inzoomen op ieder willekeurig plekje ter wereld.

(2) Iedereen die internet heeft, kan Google Earth gebruiken. Het enige wat je moet doen is het programma downloaden en installeren op je computer. Direct daarna kun je de hele wereld al van dichtbij gaan bekijken: de plek waar je vorig jaar op vakantie bent geweest, je eigen achtertuin of je school, alles staat haarfijn op de foto. Het beeld is haarscherp, maar het geeft helaas niet de actuele situatie weer. De foto's zijn in het verleden gemaakt en worden nu nog steeds gebruikt. In de toekomst wil Google wel regelmatig alle beelden gaan verversen.

(3) Sinds 2006 is met name ons land nog beter te zien dan voorheen, dankzij nieuwe en scherpere foto's. De meeste foto's zijn gemaakt op een hoogte van vier kilometer, maar sommige steden zijn echt heel duidelijk, omdat ze van dichterbij zijn gefotografeerd op ongeveer 800 meter. De meeste mensen gebruiken Google Earth gewoon voor de lol: het is vooral leuk wat je er allemaal mee kunt bekijken. Er zijn echter ook nuttige toepassingen bekend. Zo gebruiken milieu- en natuurorganisaties de foto's om plekken op de aarde te bestuderen, waar zich problemen voordoen. De smeltende ijskappen bijvoorbeeld en de illegale houtkap in de regenwouden kunnen zo op afstand worden opgespoord en later ook in de gaten worden gehouden.

(4) Sommige mensen hebben hun bedenkingen bij de eindeloze mogelijkheden die de beelden bieden. Zo is bekend dat inbrekers fanatieke gebruikers van het programma zijn. Ze kunnen de situatie rondom de woning die ze op het oog hebben van tevoren uitgebreid verkennen. Ook kunnen ze het gevangenisterrein alvast bestuderen op ontsnappingsroutes, voor het geval ze toch opgespoord en later in de gaten gehouden worden.

(5) Het is overigens niet mogelijk om zomaar overal naar binnen te gluren. De foto's worden loodrecht van boven genomen, dus niemand kan door de ramen naar binnen kijken. Er zijn natuurlijk ook plekjes op de wereld die geheim zijn, zoals militaire installaties of regeringsgebouwen. Die worden op de foto dan ook wazig weergegeven, zodat terroristen er niet van kunnen profiteren bij het beramen van eventuele aanslagen. Om diezelfde reden zijn Paleis Noordeinde en Paleis Huis ten Bosch van onze Koningin ook onherkenbaar gemaakt.

(6) Wat zijn de plannen van Google Earth? Er is van alles denkbaar, bijvoorbeeld hoogteverschil laten zien op de foto. In de Verenigde Staten kun je al driedimensionale gebouwen op de foto laten zien. Sommige bedrijven betalen Google om hun bedrijfsnaam op de foto af te beelden. Er kan een stratenplan aan het programma gekoppeld worden, zodat je er je route tussen twee plaatsen mee kunt bepalen. Ook zal het op den duur

aan navigatiesystemen gekoppeld kunnen worden. In plaats van getekende weggetjes en symbolen op het schermpje zie je dan hoe het er in het echt uitziet. Google Earth maakt dus niet alleen de hele wereld zichtbaar vanuit de luie stoel, maar zorgt volgens ons ook nog eens voor heel praktische toepassingen van het beeldmateriaal.

1p **1** Wat is het belangrijkste doel van de schrijvers met de eerste alinea?
- **A** de lezer amuseren met een leuk verhaaltje over Google Earth
- **B** de lezer ervan overtuigen dat je Google Earth moet downloaden
- **C** de lezer informatie geven over Google Earth
- **D** de lezer overhalen om Google Earth aan te schaffen

1p **2** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van alinea 3?
- **A** Milieu- en natuurorganisaties
- **B** Smeltende ijskappen
- **C** Sommige steden heel duidelijk
- **D** Toepassingen Google Earth

1p **3** In de laatste zin van alinea 1 staat dat je kunt “inzoomen op ieder willekeurig plekje ter wereld”.
Uit welke alinea blijkt dat dit niet helemaal waar is?
- **A** alinea 3
- **B** alinea 4
- **C** alinea 5
- **D** alinea 6

1p **4** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- **A** Internetbedrijf Google is groot geworden dankzij het succes van de zoekmachine.
- **B** Het programma Google Earth is vooral eindeloos leuk zonder enig nut.
- **C** Google Earth is niet alleen leuk, maar er zijn ook praktische toepassingen mogelijk.
- **D** Het risico van Google Earth is dat het door terroristen gebruikt wordt voor aanslagen.

1p **5** Een schrijver kan gebruik maken van:
1 feiten
2 de eigen mening
3 de mening van anderen.
Waarvan maken de schrijvers van de tekst ‘De hele wereld in beeld’ gebruik?
- **A** alleen 1 en 2
- **B** alleen 1 en 3
- **C** alleen 2 en 3
- **D** 1, 2 en 3

Tekst 2

Beren in de bergen

1 **Je zou het misschien niet zeggen, maar wie beren in het wild wil zien, hoeft geen wereldreis van tienduizenden kilometers te maken. In de Pyreneeën, het gebergte op de grens van Frankrijk en Spanje, kun je ze al tegen het lijf lopen. De vraag is echter hoe lang dat nog zo zal zijn. De Fransen hebben namelijk nogal wat meningsverschillen over de manier waarop het aantal beren in stand moet worden gehouden.**

2 Momenteel wonen er nog ongeveer 20 beren op de hellingen van de Pyreneeën. Dat is vergeleken met vroeger erg weinig. In het verleden leefden er duizenden beren in die streek, maar ze zijn in de loop der jaren langzamerhand uitgestorven. Omdat de Franse regering de dieren niet helemaal wilde laten verdwijnen, zijn er in 1996 drie beren uit Slovenië naar de Pyreneeën gebracht. Deze berensoort is iets dikker dan de Franse, maar lijkt er van alle beren wel het meest op. Het trio moest de berenbevolking in de bergen weer op peil brengen.

3 De ‘echte’ Franse beren wilden echter niets van de ‘buitenlandse’ beren weten. Het gevolg was, dat er geen nakomelingen geboren werden. In 2004 stierf de laatste Franse beer. Hij werd doodgeschoten door een jager die daarvoor veroordeeld is tot enkele jaren gevangenisstraf. Alle beren die er nu nog zijn, stammen dus af van de drie Sloveense beren en daarin schuilt een deel van het probleem. Sebastien Déjean, de beheerder van het natuurpark, legt uit wat er fout gaat: “De beren zijn eigenlijk allemaal familie, afstammelingen van elkaar. Dat is voor de voortplanting niet gezond. Er kunnen allerlei ziektes en afwijkingen binnen de groep ontstaan. Sommige beren hebben daar al onder te lijden. De groep is daarom eigenlijk ten dode opgeschreven.”

4 De regering heeft enkele jaren geleden het plan opgevat om nog vijf beren uit Slovenië te importeren. Begin 2006 zijn ze in het natuurpark uitgezet. Déjean is daar niet blij mee. Hij vindt het geen goede oplossing en hij wordt daarbij gesteund door een meerderheid van de plaatselijke bevolking. “Beren en mensen kunnen moeilijk samenleven in een gebied. Natuurparken hebben geen omheining, dus de beren kunnen gewoon de bewoonde gebieden inlopen. Ze worden in het hooggebergte uitgezet, maar ze zoeken het lagere gedeelte op, omdat het landschap daar meer op Slovenië lijkt. Zo komen ze tussen de mensen terecht, met alle vervelende gevolgen van dien.” Zo worden er regelmatig kuddes van plaatselijke herders aangevallen. Jaarlijks moet de regering 200 tot 300 gevallen van schade door beren aan burgers vergoeden.

5 Voor de toeristenindustrie in de streek is het prachtig dat de regering nóg meer beren uit Slovenië wil halen. Burgemeester Arcangeli van het dorpje Arbas bijvoorbeeld wil de beren gebruiken om van de streek een toeristische trekpleister te maken. De industrie in de Pyreneeën loopt terug en andere bronnen van inkomsten hebben de 240 inwoners van Arbas ook niet. “Daarom moet er hier een groot natuurpark komen, met de beer in het middelpunt van de belangstelling. Het is een be-

dreigde diersoort en die moeten we beschermen. Dat eisen wij ook van andere landen, dus dan moeten we het zelf ook doen. Een natuurpark is daar ideaal voor", aldus Arcangeli.

6 Maar de kans dat het park er komt, is heel klein. Arcangeli heeft gewoon teveel tegenstanders. Onlangs hebben die zijn hele gemeentehuis beklad en het houten standbeeld van een beer op het plein in brand gestoken. Het grootste probleem is nog wel de ruzie tussen de twee provincies waarin het park moet komen. De regeringen van de provincies kunnen het niet met elkaar eens worden en ontwikkelen nu eigen plannen voor kleinere parken. Bovendien verbieden ze elkaar om het symbool van de beer voor hun park te gebruiken. Niet alleen het bestaan van onderlinge meningsverschillen tussen voor- en tegenstanders, maar ook de bedreigde voortplanting als gevolg van inteelt, maakt de toekomst van beren in het wild er niet gunstiger op. De kans is groot dat er in de toekomst geen beer meer in de bergen te zien zal zijn. Moeten we toch naar de dierentuin!

1p **6** De eerste, vet gedrukte alinea leidt de tekst in door
- **A** de aanleiding te noemen voor het schrijven van de tekst.
- **B** de indeling van de tekst aan te geven.
- **C** een samenvatting van de tekst te geven.
- **D** voorbeelden te geven van het onderwerp van de tekst.

1p **7** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 3 en 4 samen?
- **A** Beren in de bergen ongezond
- **B** Import van beren geen oplossing
- **C** Reddingspoging wilde beren mislukt
- **D** Wilde beren gevaarlijk voor mensen

1p **8** Wat is de hoofdgedachte van de tekst 'Beren in de bergen'?
- **A** Beren in het wild zijn gevaarlijk voor de plaatselijke bevolking, doordat ze de lager gelegen woongebieden opzoeken.
- **B** De burgemeester van het arme dorpje Arbas wil graag toeristen trekken door de aanleg van een groot natuurpark met wilde beren.
- **C** De kans op wilde beren in de Pyreneeën is door de bedreigde voortplanting en de meningsverschillen van de mensen erg klein geworden.
- **D** Het aanleggen van een natuurpark in de Franse Pyreneeën is een ideale kans voor het voortbestaan van de wilde beer.

1p **9** Een schrijver kan met een tekst de volgende bedoelingen hebben:

1 gevoelens tot uitdrukking brengen
2 informeren
3 overtuigen
4 tot handelen aansporen.

Wat is het belangrijkste doel / zijn de belangrijkste doelen van de schrijver van de tekst ‘Beren in de bergen’?

A alleen 1
B alleen 2
C alleen 3
D 2, 3 en 4

1p **10** Een schrijver kan gebruik maken van:

1 feiten
2 de eigen mening
3 de mening van anderen.

Waarvan maakt de schrijver van de tekst ‘Beren in de bergen’ gebruik?

A alleen 1 en 2
B alleen 1 en 3
C alleen 2 en 3
D 1, 2 en 3

Tekst 3

De stierenvechters gaan het gevecht verliezen

1 **Burgemeester Jordi Hereu van de Spaanse stad Barcelona heeft aangekondigd dat de enige arena in zijn stad waar nog stierengevechten worden gehouden, in 2008 gesloten zal worden. De belangstelling voor stierengevechten is zó afgenomen, dat de eigenaar van arena 'La Monumental' in de financiële problemen is gekomen. Eind 2007 zal er het laatste stierengevecht gehouden worden. Dat kan grote gevolgen hebben voor de economie in de provincie Catalonië, waar Barcelona de hoofdstad van is.**

2 Stierenvechten trekt in heel Spanje steeds minder publiek. Terwijl in de steden in Zuid-Spanje mensen naar de arena's gelokt worden met allerlei acties en kortingen op de entreeprijzen, heeft Barcelona nu dus besloten om stierengevechten af te schaffen. La Monumental, de laatste grote arena in de stad, wordt gesloten. Dat besluit komt niet als een verrassing. Bij de verkiezingen van 2004 kreeg de politieke partij, die de afschaffing van de 'Corrida' als belangrijkste programmapunt had, bijna de meeste stemmen. Dat geeft wel aan dat het aantal tegenstanders groot is.

3 Een onderzoeker aan de universiteit van Barcelona, Manuel Delgado, heeft wel een verklaring voor de teruglopende bezoekersaantallen. Hij voorspelt een sombere toekomst voor Spanjes oudste traditie: "Het stierenvechten heeft een slechte naam gekregen door alle actiegroepen in binnen- en buitenland. Door die slechte naam blijft het publiek weg, niet alleen de Spanjaarden, maar ook de toeristen. Vooral de jongeren vinden het niet meer van deze tijd dat er zó wordt omgegaan met levende wezens. Ouderen hebben daar minder moeite mee, zij vinden het een belangrijke traditie, maar hun aantal neemt ook af."

4 De directeur van de Hogeschool voor stierenvechters is ook pessimistisch. Hij denkt dat de sluiting van La Monumental een domino-effect zal hebben in heel Spanje. Hij voorziet de ondergang van een hele bedrijfstak. In Spanje verdienen namelijk ruim 200.000 mensen hun boterham doordat ze op een of andere manier bij het stierenvechten betrokken zijn. Er wordt per jaar zo'n anderhalf miljard euro in omgezet. De kosten van een stierengevecht bedragen ongeveer 25.000 euro, afhankelijk van de kwaliteit van de stieren en de bekendheid van de 'torero', de stierenvechter. Een goede torero verdient in Spanje 6 à 7 miljoen euro per jaar en is net zo populair als een topvoetballer.

5 De ernstige gevolgen voor de economie spelen voor de tegenstanders van de stierengevechten geen rol. De Spaanse dierenbescherming en het CAS (Comité Anti Stierenvechten) vinden het belangrijker dat er wordt gekeken naar de rechten van de dieren. Zij vinden dat de buitengewoon wrede en dieronvriendelijke traditie niet meer in deze tijd past. Sterker nog: zij willen aan de burgemeester van Barcelona vragen om niet te wachten tot 2008, maar de gevechten nu al te verbieden. Zo willen ze het leven van tientallen stieren nog proberen te sparen.

6 Het besluit om La Monumental te sluiten heeft dus grote gevolgen voor de stad, de provincie en waarschijnlijk voor het hele land. De voorstanders zijn blij, maar er zullen talloze mensen zijn, die de nadelige gevolgen van de sluiting in hun dagelijkse leven zullen merken. Sommigen zullen een andere inkomstenbron moeten gaan zoeken, anderen een nieuwe vorm van vrije-tijdsbesteding.

1p **11** In alinea 1 staat dat 'La Monumental' in financiële problemen is gekomen. In welke alinea wordt de oorzaak gegeven voor deze problemen?

A alinea 2
B alinea 3
C alinea 4
D alinea 5

1p **12** Wat is verband tussen alinea 2 en 3?

A Alinea 2 en 3 vormen een opsomming.
B Alinea 2 en 3 vormen een tegenstelling.
C Alinea 2 noemt een gevolg en alinea 3 een oorzaak.
D Alinea 2 noemt een voorbeeld bij wat er in alinea 3 verteld wordt.

1p **13** Welk kopje past het beste boven alinea 5?

A Dierenbescherming
B Ernstige gevolgen
C Sneller verbod
D Stierengevechten

1p **14** Wat is het doel van de laatste alinea?

A een advies geven
B een conclusie geven
C een waarschuwing geven
D een wens uitspreken

1p **15** Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

A Dankzij het CAS komen er vanaf 2007 in de Catalaanse stad Barcelona geen stierengevechten meer voor.
B De voorstanders van stierenvechten blijven aan deze dieronvriendelijke traditie vasthouden.
C In heel Spanje komen er in de toekomst geen stierengevechten meer voor.
D Steeds minder toeristen gaan naar stierengevechten kijken vanwege de wreedheid ervan.

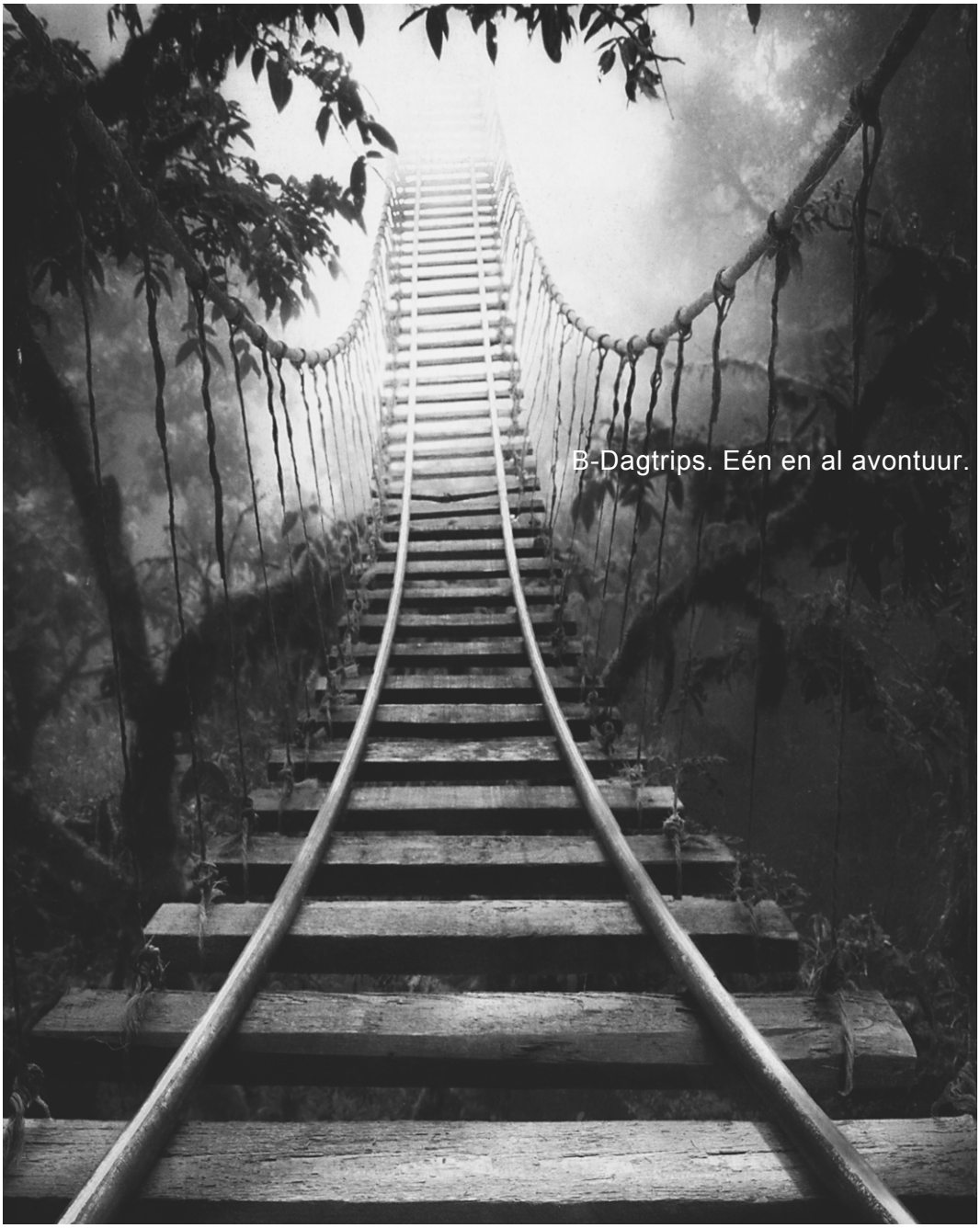

B-Dagtrips. Eén en al avontuur.

Met een B-Dagtrip op zak begint je uitstap al in de trein. Gedaan met een parkeerplaats zoeken of in de file staan. Je hoeft echt naar niks om te kijken. Enkel naar je familie, vrienden of naar het prachtige landschap natuurlijk. Want werkelijk alles is in de prijs inbegrepen: je treinbiljet heen en terug, je toegang en het tussentransport indien nodig. Bovendien heb je keuze uit meer dan 100 bestemmingen (dierentuin, pretpark, ...) of evenementen (tentoonstellingen, festivals, ...) in heel België. Begin alvast te dromen. Surf naar www.nmbs.be voor meer info of haal de B-Dagtrips brochure in je station.

1p **16** In een advertentie horen teksten en plaatjes vaak bij elkaar.
Welke van de onderstaande uitspraken geeft de combinatie van tekst en plaatje in deze advertentie het beste weer?

A Het plaatje geeft zonder de onderstaande tekst al voldoende informatie over de B-dagtrips.

B Het plaatje is niet nodig en leidt de aandacht af van de tekst over de B-dagtrips.

C Het plaatje trekt aandacht en beeldt de treinreis en het avontuur uit.

2p **17** Deze advertentie heeft de titel ‘B-dagtrips. Eén en al avontuur.’
→ Op welke twee manieren geven de makers van deze advertentie de inhoud van die titel weer?

Tekst 5

Je vakantie mag je niet zomaar afzeggen

1 **Er zijn veel mensen die hun vakantie ruim van tevoren boeken en betalen, soms wel een half jaar of langer. De kans bestaat, dat ze tegen de tijd dat ze op vakantie gaan, ineens meer zin hebben om naar een totaal andere plek te gaan. Ook komt het voor, dat mensen plotseling in omstandigheden komen, waardoor ze echt niet kunnen vertrekken. In dit laatste geval kunnen ze gelukkig hun vakantie annuleren. Maar dat afzeggen betekent lang niet altijd dat ze ook hun geld terugkrijgen. Daarover beslist de verzekering, op basis van heel duidelijke regels.**

2 Twee weken voor het begin van je zomervakantie blijkt dat op je vakantiebestemming een kwallenplaag heerst. Of je voelt je plotseling niet zo lekker, daags voor de reis. Het gebeurt ook bij de wintersport: de ski's staan klaar, je hebt een nieuw skipak gekocht en zelfs geoefend op een indoor-skibaan. Maar als de dag van vertrek dichterbij komt, zijn de pistes op je bestemming nog altijd groen in plaats van wit. Dan kun je wel gaan voor de gezellige skihut en de mooie muziek van Anton aus Tirol, maar je gaat eigenlijk voor de sneeuw. Het liefst zou je de reis dus afzeggen.

3 Maar helaas, dat gaat niet. Slecht weer – of het nou gaat om te hoge temperaturen in de Alpen of vrieskou in juli op Tenerife – is géén geldige reden om je geboekte reis te annuleren. Wouter van den Hoogen, directeur van D-reizen: "Annuleren kan alleen als daar een dwingende en onvoorziene reden voor is."

4 Welke redenen dat precies zijn, staat in de algemene voorwaarden van elke annuleringsverzekering. Voorbeelden van geldige redenen zijn ziekte of overlijden van een nabij familielid, ziekte van de reiziger zelf, een onverwacht herexamen of plotselinge onvrijwillige werkloosheid. Het zal geen verrassing zijn dat de meeste mensen hun vakantie annuleren vanwege familieomstandigheden.

5 Maar er zijn natuurlijk altijd mensen die andere redenen hebben om onder hun vakantie uit te komen. Omdat ze slechte verhalen lezen over het eten in het hotel of omdat ze thuis willen blijven, omdat de Nederlandse renners het zo goed doen in de Tour de France. Wegens gebrek aan een geldige annuleringsreden trekken ze een smoezenboek open. Jonas de Groot, woordvoerder van GoGo Tours en Sunweb: "Dan belt er bijvoorbeeld iemand die zegt dat opa stervende is, terwijl ze eigenlijk gewoon het geld voor hun reis niet bij elkaar gespaard krijgen."

6 Ook Marc Kamminga van verzekeraar de Europeesche weet dat medewerkers van de afdeling annuleringen met jokkebrokken te maken hebben. Vooral als er net een aanslag is gepleegd op een plek waar veel toeristen komen, bedenken mensen smoezen om van hun vakantie af te komen. Dat lukt ze niet. Dat kan namelijk pas wanneer het ministerie van Buitenlandse Zaken adviseert om een bepaald gebied te mijden. In dat geval kunnen verzekerden kosteloos annuleren. Eén

enkele bomaanslag leidt echter niet tot zo'n negatief advies, dus dan vergoedt de verzekering bij een annulering helemaal niets.

7 Ik denk trouwens dat het niet veel zin heeft om een smoes te verzinnen. Wie geld van z'n verzekeraar probeert te krijgen, moet kunnen bewijzen dat zijn redenen terecht zijn. "Ik durf niet te beweren dat we iedereen eruit pikken, maar als we vermoeden dat iets niet in de haak is, vragen we de verzekerde om bewijs. Bovendien controleren we steekproefsgewijs", aldus Kamminga. Dat betekent dat de verzekerde een medische verklaring, akte van overlijden of bewijs van herexamen moet sturen. Hebt u gelogen en wordt u gesnapt? Dan zijn de gevolgen niet mis. Verzekeraars kunnen aangifte doen van fraude en u bovendien op hun zwarte lijst plaatsen. Wie daar eenmaal op staat, kan niet zo gemakkelijk meer een verzekering afsluiten.

1p **18** Wat is de bedoeling van de vet gedrukte inleiding?
- **A** de lezer aankondigen waar de tekst over gaat
- **B** de lezer amuseren met een leuk verhaaltje over vakanties
- **C** de lezer overtuigen om zijn vakantie vroeg te boeken
- **D** de lezer uitleg geven over de opbouw van de tekst

1p **19** Welk kopje past het beste boven alinea 5?
- **A** Annuleringen
- **B** GoGo Tours
- **C** Smoezen
- **D** Tour de France

1p **20** Wat is het verband tussen alinea 5 en 6?
- **A** Alinea 5 en 6 vormen een opsomming.
- **B** Alinea 5 en 6 vormen een tegenstelling.
- **C** Alinea 5 noemt een oorzaak en alinea 6 een gevolg.
- **D** Alinea 5 noemt een voorbeeld bij wat er in alinea 6 verteld wordt.

1p **21** Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
- **A** Verzekeraars doen aangifte van fraude bij annuleringen.
- **B** Verzekeraars vinden een geldige reden noodzakelijk om te kunnen annuleren.
- **C** Wie zijn reis wil annuleren, moet dat op tijd aan de verzekering meedelen.
- **D** Wie zijn reis wil annuleren, moet een goede smoes verzinnen.

1p **22** Een tekst kan bestaan uit:
1 feiten
2 meningen van de schrijver
3 meningen van deskundigen.
Waaruit bestaat deze tekst?
- **A** alleen uit 1 en 2
- **B** alleen uit 1 en 3
- **C** alleen uit 2 en 3
- **D** uit 1, 2 en 3

Tekst 6

Blijft de Europese Unie groeien?

1 **Op 1 januari 2007 werd de Europese Unie uitgebreid met Bulgarije en Roemenië. Daarmee kwam het totaal aantal aangesloten lidstaten van de EU uit op 27. De uitbreiding is lange tijd onderwerp van discussie geweest. Inwoners van oude EU-landen, zoals Nederland en België, maakten zich druk om de toestroom van vele werkzoekenden uit de nieuwe landen. Ook stelde men de nodige vragen: 'Kan de EU wel blijven groeien?' en 'Worden er strengere regels opgesteld voor nieuwe lidstaten?'**

2 Joost Lagendijk, lid van het Europese Parlement voor GroenLinks, herinnert zich de discussies. "Je hebt die problemen altijd. Toen in 2004 tien nieuwe landen in één keer lid werden, riepen ook een heleboel mensen dat dat tot grote problemen zou leiden. Als je vervolgens aan die mensen vroeg, welke landen er lid werden, konden ze er maar een paar noemen. Velen dachten aan Turkije, maar dat land is nog lang niet aan de beurt."

3 Dit geeft volgens Lagendijk aan, dat de mensen niet eens goed beseffen waar ze over praten en dat ze dus niet zomaar kritiek moeten hebben. "Eigenlijk zie je nu precies hetzelfde gebeuren, maar de kritiek is niet zo hevig, omdat er maar twee landen bijkomen. Deze reacties zul je in de toekomst bij elke uitbreiding wel weer horen", aldus de politicus. Wat de mensen het meest zorgen baart, is de toename van het aantal goedkope arbeidskrachten uit de nieuwe lidstaten.

4 Daarmee bedoelen ze dat mensen uit het ene EU-land zonder extra diploma's of documenten in alle andere EU-landen mogen werken. Je krijgt dan te maken met arbeiders die graag werken voor een laag loon, omdat ze nog altijd meer verdienen dan in hun eigen land. Het gevolg daarvan is, dat in ons land mensen zonder werk komen zitten, omdat hun baas 'goedkopere' Polen of Bulgaren in dienst neemt. Om dat probleem tegen te gaan hebben veel landen besloten, dat ze niet zomaar iedereen op hun arbeidsmarkt toelaten.

5 Een ander probleem is de groei van de Europese volksvertegenwoordiging in Brussel, die de regering van de EU moet controleren. Iedere lidstaat stuurt eigen politici naar Brussel, die daar de belangen van het land moeten verdedigen. Hoe meer lidstaten, hoe drukker de vergaderingen in het parlement en hoe langer het duurt voor iedereen het met elkaar eens is. Dat is erg vervelend, zeker als er besluiten genomen moeten worden over belangrijke zaken als het milieu of belastingen. "We moeten ook nadenken over een andere opzet, zeker als de EU blijft groeien. Zo kan het niet langer, omdat een te groot parlement geen beslissingen kan nemen", vindt Lagendijk.

6 Enkele veranderingen zijn al merkbaar bij de toetreding van Bulgarije en Roemenië. De twee landen worden goed in de gaten gehouden, op het gebied van financiën, rechtspraak en mensenrechten bijvoorbeeld. Die controle zal in de toekomst alleen maar strenger worden. Al vaak genoeg is namelijk gebleken dat landen van alles

beloven om lid te mogen worden. Als ze dan eenmaal lid zijn, kunnen ze zich niets meer van hun beloftes herinneren en gaan ze gewoon weer hun eigen gang. Vroeger was daar dan niets meer aan te doen, maar nu worden die landen extra sterk gecontroleerd. Wie bij Europa wil horen, moet aan allerlei regels en wetten voldoen. Daar moeten alle lidstaten zich iedere dag weer opnieuw hard voor inzetten, ook de nieuwkomers.

1p **23** Wat is de belangrijkste bedoeling van de eerste alinea?
- **A** de aandacht van de lezer trekken met een leuk verhaaltje
- **B** de indeling van de tekst aangeven
- **C** een belangrijk persoon uit de tekst presenteren
- **D** het onderwerp van de tekst aankondigen

1p **24** Welk kopje geeft het beste de inhoud van alinea 3 en 4 weer?
- **A** Diploma's en documenten
- **B** Goedkope arbeidskrachten
- **C** Nieuwe lidstaten
- **D** Onterechte kritiek

1p **25** Wat is het verband tussen alinea 4 en alinea 5?
- **A** Alinea 4 en 5 vormen een opsomming.
- **B** Alinea 4 en 5 vormen een tegenstelling.
- **C** Alinea 4 noemt een middel, alinea 5 het doel.
- **D** Alinea 4 noemt een oorzaak, alinea 5 het gevolg.

1p **26** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van de tekst?
- **A** Bij elke uitbreiding van de EU zullen de lidstaten over dezelfde problemen blijven discussiëren.
- **B** Bulgarije en Roemenië worden gecontroleerd op het gebied van financiën, rechtspraak en mensenrechten.
- **C** Met de toetreding van Bulgarije en Roemenië komt het aantal landen in de EU op 27.
- **D** Ondanks allerlei problemen, bezwaren en strengere regels blijft de EU groeien.

1p **27** De eerste alinea van de tekst eindigt met twee vragen.
In welke alinea's worden deze vragen het duidelijkst beantwoord?
- **A** in alinea 2 en 3
- **B** in alinea 3 en 4
- **C** in alinea 4 en 5
- **D** in alinea 5 en 6

1p **28** Wat is de bedoeling van de schrijver met deze tekst?
De schrijver wil de lezer
- **A** amuseren en informeren.
- **B** amuseren en overtuigen.
- **C** informeren en overtuigen.
- **D** informeren en tot handelen aansporen.

Tekst 7

Met een spelcomputer door Rome

1 **Wie als toerist tegenwoordig een stad bezoekt, hoeft niet langer meer een papieren stadsgids mee te nemen. Sony heeft een computerprogramma gemaakt dat je op de PSP kunt bekijken. Dit is een klein, draagbaar computertje waarvan er wereldwijd, volgens Sony, al ruim 17 miljoen zijn verkocht! Is zo'n digitale stadsgids nu echt zo handig als de makers van Sony ons beloven?**

2 Het apparaat is vooral in gebruik als spelcomputer onder jeugd en jongvolwassenen. Dat is de markt waarop Lonely Planet en Sony zich met hun samenwerking richten en op de zeldzame ouders die het apparaat van hun kind mogen gebruiken. In de eerste serie zijn zes schijfjes uitgebracht: Amsterdam, Barcelona, Londen, Parijs, Praag en Rome.

3 Daar sta je dan, in Rome, naast je zoon van 12 die jou wel even vertelt dat het Colosseum het opwindendste monument van de stad is, dat het gebouwd is onder keizer Vespasianus in het jaar 72 en dat het een arena was waar gladiatorengevechten werden gehouden. Hij drukt wat op de knoppen van zijn draagbare spelcomputer en legt vervolgens uit hoe je bij dit enorme bouwwerk kunt komen. Het voorlezen van de teksten op zijn schermpje gaat wat moeilijk, maar dat komt omdat hij ze eerst moet vertalen uit het Engels.

4 Ik ga er zelf maar eens mee aan de slag. Als je er handig in bent, zoals mijn zoon, heb je snel door hoe een PSP werkt. Knoppen met pijltjes voor voor- en achteruit, een kruisje voor 'bevestigen', het 'rondje' is 'terug' en het 'driehoekje' is 'help'. Met een rond 'stuurtje' kun je navigeren over kaarten. Een lastig ding, dat stuurtje. Een echt overzicht van de omgeving krijg ik niet met maar een gedeelte van de kaart op het scherm.

5 Wie er geen gevoel voor heeft, zoals ik, kan er dus maar beter niet aan beginnen en gewoon een gids in boekvorm meenemen op reis. Op zich is er niets mis met de digitale stadsgids. Het vraagt wat oefening en geduld, maar dan weet je wel de weg te vinden door de menu's. De vraag is nu wie het risico durft te nemen met de PSP rond te lopen in bijvoorbeeld een drukke stad als Rome. Het risico dat het apparaat uit je handen wordt gerukt, is een stuk groter dan wanneer je met een ouderwetse reisgids rondloopt. Daarnaast pak je een reisgids er een stuk sneller bij. Met je PSP duurt het gewoon net te lang voordat alles ingeladen is. Wie graag nieuwe snufjes wil leren kennen en eens een ander soort reisgids wil uitproberen, heeft iets moois in handen. Je bent zo een paar uur zoet met filmpjes, pagina's met restaurants en hotels, foto's, plattegrondjes en rondleidingen in het Engels. Al met al staan van elke stad zo'n 250 besprekingen van bars, hotels, winkels en bezienswaardigheden op een schijfje. De papieren reisgids kost €35 en een PSP zonder digitale reisgids is verkrijgbaar vanaf € 200.

6 Je kunt de computer een compleet dagprogramma laten samenstellen uit een door jou gekozen programma. Wie geen zin heeft om zelf een programma te bedenken, kan een van de ruim

twintig kant-en-klare dagprogramma's kiezen. Als je de moeite neemt om het hele schijfje door te nemen, vind je aan het eind het misschien wel leukste deel: de taalgids. Ten opzichte van een papieren gids is dit absoluut een verrijking, want je kunt het apparaat vele honderden zinnen laten uitspreken in verschillende talen. Het is een prachtige uitvinding, maar het is echt iets voor de jeugd. Zij zijn dan ook een stuk handiger met deze PSP dan ik. Helaas…

1p **29** In alinea 1 staat de vraag 'Is zo'n digitale stadsgids nu echt zo handig als de makers ons beloven?'
In welke alinea's wordt deze vraag beantwoord?
A in alinea 2, 3, 4 en 5
B in alinea 2, 3, 5 en 6
C in alinea 3, 4, 5 en 6
D in alle alinea's

1p **30** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 4 en 5?
A Nieuwe snufjes
B Pittige prijs
C PSP in gebruik
D Risico straatroof

1p **31** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
A De ouderwetse stadsgids is vervangen door een digitale stadsgids van Sony.
B Je kunt de computer een compleet dagprogramma laten samenstellen.
C Sony heeft een computerprogramma gemaakt dat je op de PSP kunt bekijken.
D Sony heeft een digitale stadsgids uitgebracht, waar vooral jongeren gemakkelijk mee omgaan.

1p **32** Een tekst kan bevatten:
1 feiten
2 de mening van de schrijver
3 de mening van deskundigen / iemand anders.
Waaruit bestaat de tekst 'Met een spelcomputer door Rome'?
A alleen uit 1 en 2
B alleen uit 1 en 3
C alleen uit 2 en 3
D uit 1, 2 en 3

Let op: de laatste opdracht van dit examen staat op de volgende pagina.

Schrijfopdracht

Uitwisseling van scholen
Ieder jaar is er een uitwisseling van Nederlandse leerlingen met leerlingen van scholen in het buitenland. Nederlandse leerlingen logeren een week bij een gastgezin in Spanje, Italië, Frankrijk, Duitsland of Engeland. Andersom logeert de gastleerling uit het buitenland ook een week bij de Nederlandse leerling thuis.
Jouw klas is vorig jaar in november een week weg geweest. De schoolleiding heeft jullie nu gevraagd mee te denken over het programma voor de gastleerlingen die in november van dit jaar voor een tegenbezoek naar Nederland komen.
Je wilt een programma samenstellen met echt Nederlandse activiteiten.
Mevrouw Cécile Sleewijk is lerares op een andere school en je weet dat zij al eens iets dergelijks op haar school heeft georganiseerd. Haar e-mailadres is: cecilesleewijk@hotmail.com. In een e-mail leg je haar uit dat je iets moet organiseren voor gastleerlingen die op tegenbezoek komen naar jullie school. Je gaat haar vragen om ideeën, tips en ervaringen voor een leuk programma. Je geeft haar alvast twee door jou bedachte voorbeelden van activiteiten buiten school.
Je vraagt aan haar of zij twee activiteiten weet om binnen de school te organiseren. Daarnaast ben je geïnteresseerd in haar ervaringen met wat de buitenlandse leerlingen juist heel leuk hebben gevonden.
Natuurlijk moet je rekening houden met de hoeveelheid geld die beschikbaar is voor deze uitwisseling. Vraag haar daarom ook maar om aan te geven of er veel geld nodig is voor de uitvoering van haar ideeën en tips.

12p **33** Schrijf een keurige e-mail naar: cecilesleewijk@hotmail.com, waarin je haar om informatie vraagt.
Neem hierin de volgende onderdelen op:
- verzoek om ideeën, tips en ervaringen
- twee voorbeelden van zelfbedachte activiteiten buiten school
- vraag naar twee activiteiten binnen school
- ervaringen met wat leerlingen leuk hebben gevonden
- vraag naar de kosten van de activiteiten.

Let er op dat je alles vermeldt in je e-mail en dat je een goede indeling maakt.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.